

HANDLEDNINGSMATERIAL

FÖR LÄRARE &
ANDRA VUXNA

>> FRANKENSTEINS R-R-RÄDDA MONSTER

UPPSALA >>>>
STADSTEATER

BARN & UNGA

VÄLKOMNA

Vad kul att du valt att se *Frankensteins r-r-rädda monster* på Uppsala stadsteater med din klass. Vi är stolta över att kunna erbjuda bra teater på en riktig teaterscen helt kostnadsfritt till Uppsala läns skolor. För en del elever kan det här vara det allra första teaterbesöket, vi är därför särskilt måna om att detta ska bli en bra upplevelse.

Det här materialet består av tips på hur du kan förbereda och efterarbeta föreställningen samt själva teaterbesöket. I materialet finns samtalsfrågor, uppgifter och praktiska övningar. Du behöver inte använda alla delar utan kan själv plocka ut det du vill använda. Självklart kan även du som förälder eller vuxen använda materialet för att prata med ditt barn efteråt.

Om du har frågor kring föreställningen eller det här materialet kan du maila någon av Uppsala stadsteaters dramapedagoger:

Maria Trost maria.trost@uppsalastadsteater.se

Sara Waller sara.waller@uppsalastadsteater.se

Praktisk information som kan vara bra att ta del av på förhand:

Får vi ta med oss matsäck? Vad händer när vi kommer till teatern? Vad händer om bussen blir försenad? Titta gärna på teaterns hemsida, där finns info om hur det fungerar när skolklasser besöker teatern: <http://www.uppsalastadsteater.se/infor-besoket/>

DEN VUXNES ROLL

För många barn och ungdomar sker det första mötet med teatern inom skolans ramar – ett möte som kan bli fantastiskt och omvälvande, därför är det viktigt att de vuxna som följer med klassen eller gruppen till teatern funderar över sin roll i mötet.

Karin Helander skriver i *Att öppna nya världar**:

»Den vuxnes roll på teatern är viktig som förmedlare av lust, nyfikenhet och förväntan. Som lärare kan man både förbereda och efterarbeta teaterbesöket för att ge en nyckel till mötet mellan skola och teater.«

Att förbereda ett teaterbesök kan se olika ut beroende av vad det är för föreställning klassen ska se. I våra lärarhandledningar brukar vi rekommendera vad läraren bör förbereda och vad läraren inte bör förbereda. Ibland kan det vara bättre att inte skapa förväntningar som kanske kan påverka upplevelsen på ett negativt sätt.

Under själva föreställningen spelar lärarens reaktioner stor roll. Läraren har ju ansvaret för klassen som besöker teatern, och säkert en vilja att klassen »sköter sig«. Oftast är det dock klokt att inte vara alltför nitisk i sin tillsyn av klassens uppförande. En hyschande lärare är mer störande än en elev som viskar. Reaktioner under en teaterföreställning kan vara så olika, en del fnissar när det är obehagligt, en del skruvar på sig av nervositet eller skrattar högt när det är pinsamt.

Vi tycker om en aktiv publik under föreställningen – alla reagerar på så olika sätt!

En på ytan orolig publik kan vara mer engagerad och intresserad än en tyst sådan. Det är viktigt att respektera publikens olika reaktioner. Om något skulle inträffa under en föreställning har alltid teatern personal och en publikvärd närvarande inne i salongen. Vårt råd till dig som lärare är att själv fokusera på föreställningen du tittar på för att på bästa sätt kunna efterarbeta den med klassen efteråt.

Att efterarbeta teaterbesöket kan göras på en mängd olika sätt beroende på vad det är för föreställning. I det här materialet hittar du tips på vad du kan göra och vad du kan samtala om efteråt. Det viktiga är inte att följa det här materialet till punkt och pricka utan att på olika sätt samtala efteråt för att träna sig i att fundera över upplevelsen. Karin Helander* igen:

»Lärarens roll på teatern är viktig också i arbetet med att respektera och uppmuntra varje elevs egen smak och åsikter. Som lärare kan du utgå från din egen lust och nyfikenhet på vad du själv uppfattar och upplever av föreställningen. Diskutera gärna, fråga och lyssna. En får tycka olika! För teater finns inget facit! Svåra frågor har inga enkla svar, men är utmärkta avstamp för diskussioner.«

* *Att öppna nya världar* av Karin Helander är en handledning om att gå på teater och dans med barn i förskola/skola, utgiven av Riksteatern. Den finns att ladda ner som PDF: <http://skolscenen.riksteatern.se/attoppnanyavarldar>

ATT ARBETA MED INFÖR TEATERBESÖKET

Det är inget måste att förbereda eleverna på vad de ska se. Att titta på en teaterföreställning är en konstnärlig upplevelse och för det mesta är det bästa att bara luta sig tillbaka och ta in upplevelsen helt oförbrett för att sedan istället bearbeta och prata om föreställningen efteråt. Men här följer några tips för dig som vill förbereda dina elever på vad ni ska se.

VAD SKA VI TITTA PÅ?

Frankensteins r-r-rädda monster är en föreställning med teater, dans och sång. Pjäsen är anpassad för målgruppen 8-9 år. Under arbetets gång har vi främst inspirerats av en skolklass från årskurs 2 men också träffat barngrupper i olika åldrar.

Berättelsen om Frankensteins monster är ju egentligen ingen barnsaga, men många barn känner nog ändå till den. Den här föreställningen bygger på Mary Shelleys roman men är inte en skräckskildring. Föreställningen handlar visserligen om att vara rädd – men det är det stackars monstret som är räddast av alla.

Så här skriver **Minna Krook** (regissör, koreograf och dramatiker) om pjäsen:

»Jag heter Minna och har skrivit och regisserat *Frankensteins r-r-rädda monster*. Idéen till vår pjäs kommer från en spökhistoria som skrevs för 201 år sedan av Mary Shelley. Den boken är ganska läskig. Vår pjäs handlar om ett monster som man gillar, som är rädd och missförstådd. Vårt monster kommer inte att skrämmas.«

KARAKTÄRERNA

Prata om de olika karaktärerna tillsammans, och titta på bilder från föreställningen. Så här beskriver regissör **Minna Krook** de olika karaktärerna i pjäsen:

Den verkliga Mary Shelley, porträtterad 1840

Karaktär: Mary Shelley

Spelas av Jennifer Amaka Pettersson

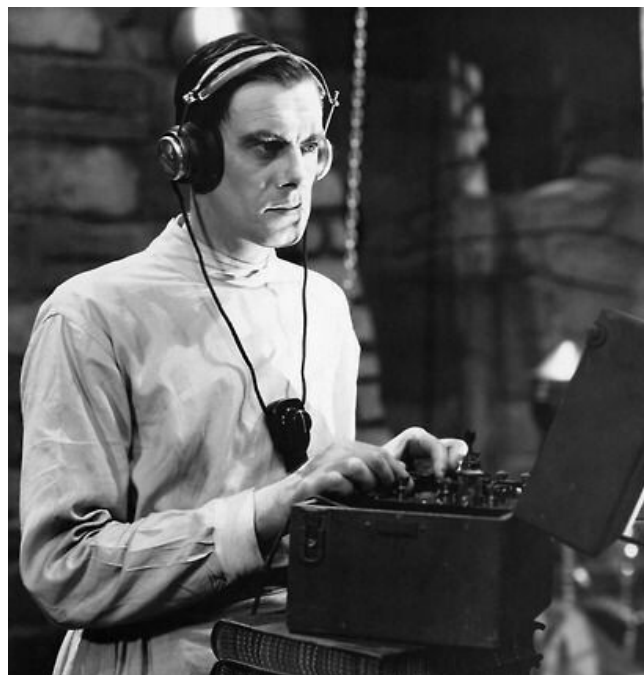
Mary Shelley har funnits på riktigt. Hon verkar ha varit en spännande person som var mycket intresserad av vetenskap och allt som var modernt under den tiden hon levde, i början av 1800-talet. Och hon var bra på att skriva.

Hon var författare och skrev för 201 år sedan romanen *Frankenstein, eller den moderne Prometheus*. Henne hade jag gärna varit kompis med, hon verkar ha varit fantasifull och kul.

Karaktär: Doktor Frankenstein
Spelas av Harry Friedländer

Doktor Victor Frankenstein är en påhittad figur, en romanfigur. Mary Shelley beskriver honom som en person som är totalt uppslukad av att studera den då moderna vetenskapen. Det var alkemi, läran om att försöka skapa guld samt livselixir – medel som kunde bota sjukdomar och förlänga livet.

Han vill bli den bästa av alla vetenskapsmän, men blir lite fartblind. Jag tycker lite synd om honom faktiskt, han var nog inte elak alls.

Doktor Frankenstein från filmen *Frankenstein* 1931

Monstret från filmen *Hotel Transylvania* 2012

Karaktär: Monstret
Spelas av Emil Brulin

Monstret är påhittat av Mary Shelley, alltså också en romanfigur. I boken skapar Doktor Frankenstein en varelse i sitt laboratorium. Han syr ihop kroppsdelar från döda och lyckas få liv i varelsen, det liknar ett monster.

Det är synd om monstret. Vårt monster i pjäsen är rätt gulligt, tycker jag.

Om Frankensteins monster i filmer

Det har gjorts många filmer om Frankensteins monster. Den första var svartvit och kom redan 1931. På den tiden tyckte man nog att monstret var läskigt, men idag förekommer Frankensteins monster i ganska många barnfilmer (exempelvis *Hotel Transylvania* 2012) och då är han snäll. Kan ni komma på fler filmer eller TV-program där Frankensteins monster finns med?

VAD ÄR TEATER?

För en del barn kan det vara första gången de går på en teaterföreställning. Prata gärna med barnen innan om vad teater är, kanske har de själva spelat teater i skolan. Nu är det vuxna skådespelare på scenen och i publiken kommer flera klasser från olika skolor.

En teaterproduktion består av många delar, bl.a. scenografin, kostym, mask, ljus, ljud och regi. Allt tillsammans skapar den teaterföreställning ni ska se. Man kan med fördel prata om de här olika delarna med eleverna innan teaterföreställningen. Mer om detta kan du hitta i handledningsmaterialet »**Ta med skolklassen på teater**« som ligger på vår hemsida, det är anpassat för högstadiet och gymnasiet men det går ändå bra att använda delar av det för yngre barn.

Länk till materialet »**Ta med skolklassen på teater**« (scrolla längst ned på sidan):
<https://uppsalastadsteater.se/ditt-besok/barn-unga/for-skolor/>

TRE ÖVNINGAR ATT GÖRA INNAN TEATERBESÖKET

1. Leka teater – Charlies teater

Sitt eller stå i en ring (inomhus eller utomhus). Ett av barnen går runt i ringen – hen är Charlie. Förklara att Charlie älskar att klä ut sig, spela teater och vara andra roller. Charlie går fram till ett annat barn och ställer frågan »Vill du spela teater med mig?« Barnet kan då svara NEJ (då händer ingenting) eller svara JA.

Om barnet svarar ja frågar Charlie »Vad ska vi vara då?«. Då får barnet föreslå något som alla ska vara, exempelvis glada elefanter. Gärna både en känsla och en figur. Alla barnen leker sedan att de är glada elefanter och byter samtidigt platser med varandra. Charlie sätter sig ner och någon annan får vara Charlie (läraren kan också vara Charlie jämt).

Syftet med leken är att träna sig att vara någon annan och föreställa en känsla. Mitten av ringen är teaterscenen och alla är skådespelare.

2. Leka teater – visa upp för varandra

Klipp ut lappar av de tre rollerna som är med i pjäsen (finns på sista sidan i materialet) och låt barnen två och två själva föreställa rollen på lappen. När de visat upp får de andra barnen applådera.

Variant 2: Låt barnen hitta på en replik till sin roll. Det kan vara samma replik eller olika så att den dialog bildas. Då blir det som en liten scen. Rollerna kan också vara olika, dvs barnen får dra varsin lapp.

3. Rollerna i pjäsen

Dela ut bilder av de tre rollerna i pjäsen (finns på sista sidan i materialet) till barnen i grupper. Låt barnen berätta för de andra grupperna om den de fått – gör en liten presentation. Kanske letar ni mer information på nätet. De kan också låtsas att de är personerna.

ATT ARBETA MED EFTER TEATERBESÖKET

1. MINNESRUNDA

Det finns inget facit, inget rätt och fel i hur man upplever konst. Alla har rätt till sin egen upplevelse. Men det är ändå värdefullt att dela med sig av sina tankar och lyssna på hur andra upplevde samma sak. Det kan vara olika upplevelser fast alla såg samma pjäs och vi lär oss av varandras olikheter. Tänk därför på att inte värdera barnens upplevelser.

- Gör en minnesrunda – låt barnen blunda och tänka tillbaka på pjäsen. Vad minns du för något? Vilken bild får du i huvudet?
- Låt barnen rita en teckning av vad de minns.
- Minns de hur de kände sig innan ni tittade på föreställningen? Minns de hur de kände sig efteråt?
- Skriv ner händelser, bilder eller saker ni minns från pjäsen på lappar. Dela in klassen i mindre grupper och låt varje grupp göra staty av scenen eller en spela upp det de minns. Efter varje staty eller scen kan man prata om vad som hände och hur den scenen kändes.

2. ONT OCH GOTT

I början av föreställningen spelar skådespelarna/rollerna schack. Brukar ni spela schack på skolan? Schack är ju ett klassiskt spel där det vita och svarta krigar mot varandra – vitt och svart symboliserar också gott och ont. I sagor och filmer är det ofta en sida som är ond och en sida som är god. Men är det så i verkligheten?

Fundera kring följande frågor:

- Var någon ond i föreställningen?
- Var någon god i föreställningen?
- Kommer ni på några filmer ni sett eller böcker ni läst som handlat om ont och gott?
- Varför är det goda vitt och det onda svart?
- Kan man vara både ond och god?

3. MARY SHELLEY

Mary Shelley presenterade sig själv som författare, och hon spelade också på en Theremin. Hon var väldigt intresserad av vetenskap och då hon levde hände det rätt mycket nytt.

Att vara författare

Mary tyckte att det var kul men också lite jobbigt att vara författare. Man måste jobba mycket och dricka mycket kaffe. Här kommer några skrivövningar i Marys anda. Skrivövningarna kan bestå av mycket korta historier.

• Låtsas att du är författare

Man behöver inte dricka mycket kaffe men man kan fundera över vad man skulle vilja skriva om? Vad tycker barnen är kul och spännande? Låt barnen skriva ner tre saker som de tycker är spännande/kul/skrämmande på en lapp (exempelvis hästar, musik och vampyrer). Låt dem sedan skriva en historia där de tre sakerna finns med.

• En spännande uppfinning

Låt alla i klassen skriva ner något de tror är möjligt i framtiden (exempelvis att alla bilar kör själva eller vi kan resa i tiden). Skriv sedan ned en framtidsberättelse om det – kanske en läskig berättelse som Mary skrev.

• En spökhistoria

Skriv ner vad ni i klassen tycker ska vara med i en riktigt läskig spökhistoria. Låt alla skriva en egen spökhistoria där man kan plocka av det alla har kommit på.

• Kan kaniner vara onda och monster snälla?

Nja för det mesta är ju kaniner bara gulliga och snälla och monstren är de som ska vara onda. Men visst blir en spökhistoria mer spännande om det man vanligtvis tycker är gulligt blir otäckt... Låt barnen skriva en historia om vad de tycker är gulligast eller minst läskigt och låt det få bli läskigt.

• Berätta en konstig spökhistoria tillsammans

Sitt i en stor ring eller gör övningen i flera små ringar. Alla får säga en mening var i turordning. Här kan vad som helst hända! Man vet ju inte vad nästa person ska säga. Är ni många räcker det med en mening var är ni färre kan man låta berättelsen ta flera varv.

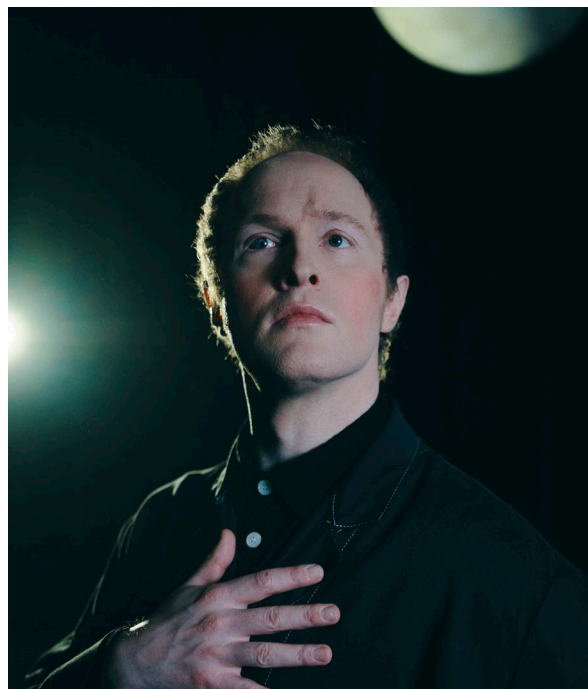
Skicka in en spökhistoria till oss!

Om ni vill skicka in en spökhistoria ni skrivit till Mary så gör gärna det. Vi lovar att hon läser den! Skicka med kontaktuppgift också så kanske hon skriver en kommentar (men om det kommer jättemånga kanske hon inte hinner...). Du hittar våra kontaktuppgifter sist i detta material.

4. DR VICTOR FRANKENSTEIN

Doktor Frankenstein var vetenskapsman eller forskare. När Mary Shelley levde hände det väldigt mycket inom naturvetenskapen. Hon var mycket intresserad av forskning och det var inte en slump att hon lät huvudpersonen vara vetenskapsman.

Om fler kvinnor varit vetenskapspersoner på den tiden då Mary levde (det fanns nästan inga då) så kanske hon blivit det också! En forskare är ju ofta nyfiken på något – precis som en författare. Doktor Frankenstein var nyfiken på om han kunde skapa liv med hjälp av elektricitet. Men det blev inte riktigt som han tänkte sig...

• **Uppfinningar och vetenskap på 1800-talet.** 1800-talet kallas uppfinningens århundrade. På UR-skola kan ni se filmer om olika viktiga händelser på 1800-talet:
<https://urskola.se/Produkter/150547-Max-1800-tal-Uppfinningarnas-arhundrade>

• **Vilken uppfinning tycker du är viktigast?** Låt alla få fundera över vilken uppfinning de tycker varit viktigast för världen.

• **Vad tänker du – övning om uppfinningars konsekvenser**

Sitt i ring. Nedan följer några påståenden – läs upp dem ett i taget och låt barnen byta plats om de håller med eller sitta kvar om de inte håller med. Prata lite efter varje påstående och fråga vad några av barnen tänker. Det är viktigt att det inte finns något rätt eller fel svar. Alla barn måste få tänka högt och lyssna på varandra. Inte säga emot varandra.

1. Det är bra att det uppfinns nya saker
2. Man måste vara nyfiken om man är forskare
3. Det är viktigt med forskning
4. Dr Frankenstein borde ha tagit hand om monstret efteråt istället för att bli rädd för det
5. Forskare borde ta mer ansvar för vad de kommer på
6. Om på 1800-talet vetat om hur miljön skulle bli förstörd av bilar skulle bilarna aldrig uppfunnits
7. Man borde bara forska fram bra saker
8. Alfred Nobel borde inte kommit på krutet för det används ju i vapen

• **Vad skulle du forska om?** Låt barnen låtsas att de är en vetenskapsperson. Vad skulle de vilja forska om? Gör ett litet forskningsarbete, kanske i grupper där barnen är nyfikna på samma saker. När man forskar brukar man fråga sig något som man undrar över, exempelvis »Vilket godis gillar flugor att äta?« Sedan försöker man föreställa sig något man tror skulle kunna vara det rätta, t.ex. »Jag tror att flugor gillar lakrits mer än surisar«. **Sedan är det dags för själva forskningen!** Lägg fram en lakritsbit och en sur colanapp där flugor brukar vara och kolla vilken av de två godisarna flest flugor sätter sig på. Vad händer?

• **Hitta på ett nytt slut.** Marys berättelse om Frankenstein och monstret är ju inte sann. Låt barnen hitta på ett nytt slut på en forskningshistoria och göra det så tokigt som de bara kan. Exempelvis att flugorna fick håll i tänderna av allt godis och fick tandvärk!

5. MONSTRET

Monstret bad ju aldrig om att få liv och kände sig väldigt ensam och ledsen. Alla blev ju bara rädda för honom. Hans skapare, Doktor Frankenstein, älskade honom inte...

• Stå på linje – övning om att vara rädd

Nedan kommer några påståenden om saker man kan vara rädd för. Lägg ut lappar med siffror på från 1-10. 1 är lite rädd och 10 är jätterädd, 5 är mittemellan. Läs sedan påståendena och låt barnen placera sig där de tycker de vill vara. Prata lite med någon/några i varje grupp efteråt och låt barnen berätta högt för varandra. Eller bara låt barnen tänka tyst och läs sedan nästa.

Så här rädd är jag för....

1. Att vara ensam i mörkret 2. För skelett 3. För att göra bort mig 4. För myror 5. För att fråga chans på den jag är kär i 6. För att inte ha någon att leka med 7. För monster 8. Äta nåt nytt

• Vad tänker du? – övning om monstret

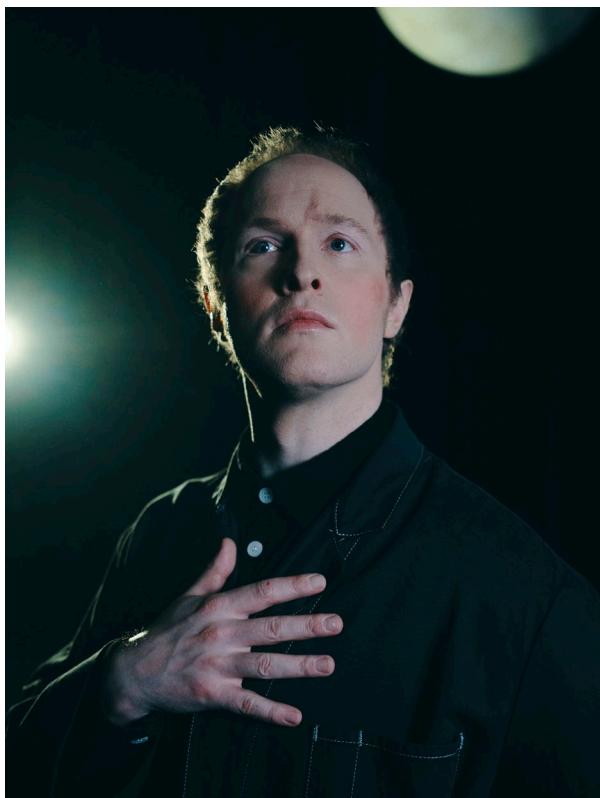
Sitt i ring. Nedan följer några påståenden – läs upp dem ett i taget och låt barnen byta plats om de håller med eller sitta kvar om de inte håller med. Prata lite efter varje påstående och fråga vad några av barnen tänker. Det är viktigt att det inte finns något rätt eller fel svar. Alla barn måste få tänka högt och lyssna på varandra. Inte säga emot varandra.

1. Dr Frankenstein borde inte sprungit iväg när han såg monstret
2. Monstret borde få ett namn
3. Monstret är inget monster
4. Monstret var gulligt
5. Det var kul att lära monstret att prata
6. Mary borde lyssna på monstret
7. Det var bra att de sa förlåt till monstret på slutet
8. Jag tror att monstret blev lyckligt och fick det bra

• Vad hände sen? Monstrets lyckliga liv

Doktor Frankenstein och Monstret tyckte ju att Mary skulle ändra slutet men Mary sa att hon kunde hjälpa Monstret att skriva en egen bok som kunde heta »Monstrets lyckliga liv«. Men jag tror att ni behöver hjälpa till här!

1. Skriv eller hitta på en berättelse om hur det gick för monstret sen. Jobba en och en eller i små grupper.
2. Gör en teaterpjäs av berättelsen. Träna lite.
3. Visa upp för varandra.
4. Låt barnen skriva ned sin egen berättelse om Monstrets lyckliga liv och skicka till monstret. Du hittar våra kontaktuppgifter sist i detta material.

KLIPP UT

Här kan du klippa ut rollerna för att använda till uppgifterna på sidan 6.

SKICKA IN

Skicka in din spökhistoria till Mary (se sida 8) och/eller historien om Monstrets lyckliga liv till Monstret! (se sida 10). Vi lovar att ge berättelserna till Mary & Monstret.

E-posta till dramapedagog Maria Trost:
maria.trost@uppsalastadsteater.se

Eller posta till:
Uppsala stadsteater
Att. Maria Trost
Box 1001 751 40 Uppsala

Återupplev sångerna efter teaterbesöket! På vår hemsida finns sångerna att titta på igen, som korta filmklipp: <https://uppsalastadsteater.se/frankensteins-r-r-radda-monster/>